

Елементи традиційних українських головних уборів у музейній колекції та їхнє зображення на марках української пошти

Гуцульський весільний убір

Перемітка з Поділля

Відновлення української незалежності в 1990-х роках принесло зі собою багато позитивної активності, а й також потребу розв'язувати безліч організаційних проблем. Одне із важливих завдань уряду було розбудувати та систематизувати комунікаційний аспект праці, а саме українську пошту – УКР-Пошта. Від перших видань, сюжети поштових марок були в більшості пов'язані з українською тематикою – історією, літературою, геральдикою, архітектурою, знаменними подіями, народним побутом, образотворчим і народним мистецтвом тощо. З 2006 по 2008 рік УКР-Пошта, опираючись на автентичних зразках збережених в музеях, видала три серії марок присвячених традиційним українським народним головним уборам. Три аркуші цих марок справили неабияке враження й один з них, за найкращий дизайн, отримав престижну нагороду імені Георгія Нарбута.

Головні убори є важливою частиною українського народного одягу. Їхній розвиток, становлення

та застосування формувалися на практично-ужиткових та традиційно-необхідних потребах та вимогах, згідно естетичних уподобань і з глибокою вірою в їхню оберегову силу. У суспільно-традиційних баченнях, головний убір був показником особистого статусу в рамках даної культурної та суспільної структури. Головний убір міг вказати на вік, знаковий ритуал, стану призначеність, ступінь добробуту, рід заняття чи професію та релігійну приналежність.

Молоді дівчата одягали головні убори згідно встановлених звичаїв і прикрашали їх залежно від віку та поступового дозрівання – від дівчинки до дівування, відтак відданиці, заручин і весілля. Хоча головні убори могли різнитися від околиці до околиці, від села до села, проте їхній соціально-знаковий показник та ритуальна важливість були постійними та незмінними. Найважливішим головним убором дівчини на виданню був її весільний вінок. Він мав бути не тільки найкращим вінком у її житті, але й також мусів

бути наповнений магичними елементами конечно потрібними в цьому критичному моменті – переходу з безтурботних років дівування до майбутнього життя одруженої жінки – творця та охоронця родинного життя і родинного вогнища. І тому, в додаток до шовкових стрічок, багатоколірних квіток, своєрідних плетінок-герданів, додавано магично-цілющі зела такі, як барвінок, рута, м'ятка, васильки, колючки пшениці, пир'я тощо. Кожне із цих зел мало певне символічне значення, як довголіття, молодість, буйність, вірність, щастя, веселість, багатство, плодючість. Листки барвінку часто позолочували.

Народна традиція вимагала одруженим жінкам, як вдома, а особливо прилюдно, ходити з покритою головою, щоб як народ казав "не світити волоссям". Покрита голова жінки була вказівником її стану в громаді, її пристойності та скромності. Щоб підкреслити цю важливу і необхідну традиційну вимогу, переходу із одного стану в другий, при кінці весілля здійснювався зворуш-

ливий обряд. Молода прощається зі своїми подругами років дівування та офіційно переходить до гурта замужніх жінок. Знімають весільний вінок та надівають чіпець і пов'язують голову переміткою чи хустиною. Перемітка (рантух, намітка), це довге біле полотнище з витканим або вишитим орнаментом на двох вузьких кінцях (заборах) чи вздовж країв. Декоративний орнамент та спосіб пов'язання різнився від околиці до околиці, кожна з яких мала свій особливий стиль. Правильне та охайне пов'язання перемітки, яке вимагало вміння, часу і терпеливості, було дуже важливим для вигляду жінки, бо це вказувало на особисту повагу та й почуття гордості і власної гідності.

У фондах народного одягу нашого музею маємо ряд зразків головних уборів з якими вас познайомимо для порівняння з уборами зображеними на поштових марках та вияву багатства їхніх мистецьких різновидів.

Любов Волинець

Перемітка гуцульська

Зразки головних уборів на поштових марках Української Пошти